

Evenwijdige zaken: Rechter Ooka en Rechter Tie (deel 2)

Van Gulik zelf heeft, wetenschapper die hij was, nauwkeurig beschreven waar hij zijn inspiratie voor de Rechter Tie-romans vandaan haalde. In eerste instantie werd een Chinese detectiveroman uit de 18e eeuw door hem vertaald en onder de titel *Dee Goong An* in 1949 in Tokyo gepubliceerd.

Na zijn eerste twee romans (de *Maze* en de *Bell Murders*) zocht Van Gulik naar nieuwe bronnen. Hij vertelt daarover:

I did not write any new novel in Holland in 1953-56, but I read a number of old Chinese collections of criminal cases, hunting for new material. Thus I found the 13th century handbook for magistrates *Tang-yin-pi-shih* "Parallel cases from under the Pear Tree", and made an annotated translation of that text (published Leyden 1957 [sic], in the series *Sinica Leidensia*).

Maar waar haalde Aafjes zijn inspiratie vandaan?

Solomon in kimono

Aafjes leerde de figuur van Rechter Ooka kennen tijdens zijn eerste bezoek aan Japan in 1958. Hij ontmoette daar een Japanner die naar Canada was geëmigreerd maar nu zijn vaderland bezocht. Aafjes vertelt:

Enkele dagen later bracht de vriendelijke Canadese Japanner mij op Japanse wijze een geschenk. Het was een boek dat 'Solomon in kimono' heette en het bevatte een twintigtal verhalen over rechter Ooka die door een Amerikaan (J.C. Edmonds), soldaat in het Amerikaanse bezettingsleger, op voortreffelijke wijze waren te boek gesteld. De schenker bood ze mij aan met een zinspeling op ons gesprek in Nikko: in dit boek immers werd een legendarische Japanse figuur ten tonele gevoerd, wiens vermaarde rechtszaken hem en

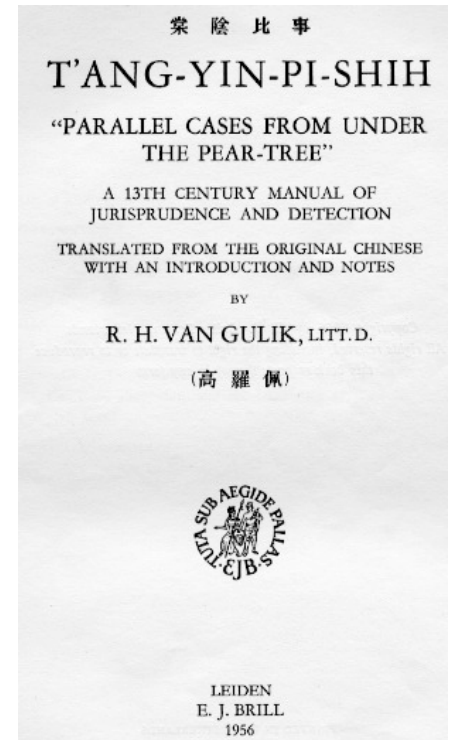
vele Japanse kinderen in hun jeugd hadden geboid en beziggehouden. Deze rechter Ooka meende hij, zou ongetwijfeld een gids voor mij zijn, zoals ik er een zocht, naar de ziel van het Japanse volk.

Tien jaar later gebruikte Aafjes de verhalen uit dat boek als vehikel om zijn eigen indrukken van Japan aan een Nederlands publiek te presenteren. De eerste twee bundels, *Een ladder tegen een wolk* en *De rechter onder de magnolia*, waren "herschepingen" (Aafjes' term) van de verhalen van Edmonds.

Haikoe

Daarmee was deze bron van ideeën voor verhalen echter uitgeput. Aafjes ging op zoek naar meer informatie over Rechter Ooka. In 1970 bracht hij twee maanden door in de Tokio en tot zijn eigen verbazing vond hij een overvloed aan verhalen over de befaamde rechter. De straatvertellers maakten er nog graag gebruik van om hun publiek te verrukken. Er bleken zelfs manuscripten van Rechter Ooka te bestaan. Ooka was een groot liefhebber van de haikoe, dat typisch Japanse genre

Bertus Aafjes De koelte van een pauweveer

gedichten; hij schreef er ook zelf. Voor de dichter Aafjes moet dat een sensationele ontdekking zijn geweest.

Perelaar

Zijn derde bundel baseerde Aafjes grotendeels op het gevonden materiaal, maar er was nog een bron die hij raadpleegde:

Ik wil hier even verwijzen naar 'Parallel cases from Under the pear-tree', Dr. van Guliks vertaling van een dertiende-eeuws Chinees handschrift over rechtspraak en speurderswerk. In de zeventiende eeuw verscheen dit Chinese geschrift in Japan in een Japanse vertaling. [...] In deze 'Parallele Rechtszaken onder de Pereboom' vindt men ettelijke rechtszaken die zonder meer als rechter Ooka-zaken herschreven zouden kunnen worden.

Aafjes nam in *De koelte van een pauweveer* dan ook vier verhalen op die gebaseerd waren op zaken uit de *Tang-yin-pi-shih*.

Wordt vervolgd...

Il giudice Dee: L'enigma dell'anello (Het raadsel van de ring)

12-27. Tsjiao Tai gaat het goedkope logement binnen. In het wrakke halletje ziet hij een man, die op een houten brits ligt te suffen. "Als je een kamer wil mot je vooruit betalen," gromt de man.

"Niks kamer," zegt Tsjiao Tai. "Ik moet Seng Kioe hebben."

"Je mag hem hebben en houwe ook," zegt de logementhouder. "De ploert! Kijk maar es wat ie met me smoel heb gedaan."

Tsjiao Tai ziet dat de linkerwang van de man bont en blauw is, één van zijn ogen zit dichtgeslagen.

"Dat heb die Seng Kioe van jou me aangedaan," zegt de man somber. "Allenig omdat ik vroeg wanneer ie de huur dacht te betalen. Een beer van een vent is 't, en zo sterk as een os. Ik zou d'r nog maar eens over nadenken voordat ik naar 'm toeging."

"Ik moet 'm over zaken spreken," zegt Tsjiao Tai kortaf.

"Je mot het zelf weten," mompelt de logementhouder. "Hij zit boven, tweede deur links."

Tsjiao Tai gaat naar boven. Seng Kioe is dus een gevaarlijke krachtpatser, precies zoals hij al gedacht had. Ongewapend als hij is, zal het niet meevallen om hem met zijn vriend en zuster naar het gerechtsgebouw te krijgen. Tenzij hij zijn toevlucht neemt tot een list.

Met gemengde gevoelens klopt Tsjiao Tai aan. Van binnen klinkt meteen een bulderende stem: "Heb je nog niet genoeg gehad! Kom je nog een portie halen? Ik zal je de huur op je smoel geven!"

12-28. Tsjiao Tai doet de deur open en stapt de armoedige kamer binnen. Tegenover hem zit een reus van een vent met een verwilderd gezicht en naakt bovenlijf op een slaapbank. Zijn kameraad ligt tegenover hem op een andere bank. Het meisje is bij het raam bezig met haar toilet.

"Ik kan je helpen de huur te betalen, Seng Kioe," zegt Tsjiao Tai tegen de reus, die hem wantrouwend opneemt. Seng Kioe krabt zich over zijn brede borst en zegt smalend:

"Zozo, kom jij ons een cadeautje brengen. Hoeveel geld hejje bij je?"

"Vijftig koperstukken," vertelt Tsjiao Tai hem met een argeloos gezicht. Hij heeft besloten het drietal met een list in te rekenen. Kennelijk zitten ze zonder geld. "Meneer komt ons effe vijftig stukke koper brenge, omdat ie ons zo aardig vindt," zegt Seng Kioe tot zijn kameraad, die wakker is geworden.

Plotseling springt zijn zuster naar voren. Ze is inderdaad heel aantrekkelijk en haar gewaad hangt half open. Ze port haar broer met haar kam tegen zijn ribben en roept:

"Vooruit, vent, waar wacht je nog op? Pak die cente van 'm af."

"Hou jij je bek maar," zegt Seng Kioe korzelig. "Die zaak met ome Twan heb je ook lelijk verkankelend. Je hebt niet eens ze gouwe ring te pakke kenne krijge."